

Nr 190.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående efterskänkande av arvsskatt m. m. i vissa fall; given Stockholms slott den 31 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler frågor om efterskänkande av arvsskatt m. m. i vissa fall och anför därvid följande.

1:o)

Återbetalning av viss arvsskatt till advokaten Ragnar Allmérs dödsbo.

Enligt 49 § 2 mom. förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skall talan om återfående av skatt eller del därav, då fråga icke är om eftergift eller nedsättning av skatt på grund av förhållanden, som antingen inträffat efter tiden för skatts erläggande eller därvid

icke varit kända, anhängiggöras genom ansökan till vederbörande hovrätt inom sex månader från det skatt blivit erlagd. Om part styrker, att sådan ansökan icke kunnat ingivas inom den föreskrivna tiden, ankommer det på Kungl. Maj:t att efter prövning av föreliggande omständigheter förordna om restitution av vad i skatt för mycket erlagts.

I en den 4 februari 1952 dagteknad ansökan har *dödsboet efter advokaten Ragnar Allmér* från Kalmar hemställt, att Kungl. Maj:t måtte besluta om återbetalning till dödsboet av ett belopp av 12 600 kronor, som genom lagakraftvunnet beslut av rådhusrätten i Kalmar felaktigt uttagits vid stämpelbeläggning år 1945 av en efter Emelie Hansen inregistrerad bouppteckning. För nämnda belopp hade Allmérs dödsbo enligt samma rådhusrätts dom den 14 december 1951 ålagts ersättningsskyldighet på grund av försummelse av Allmér i egenskap av testamentsexekutor att överklaga den felaktiga stämpelbeläggningsen.

I en den 19 augusti 1950 dagteknad ansökan har vidare *häradshövdingen Jacob Tersmeden* i egenskap av god man för vissa av dödsbodelägarna i Emelie Hansens dödsbo med åberopande av förut omförmälda författningrum hemställt om restitution av vissa arvsskattebelopp, som vid nyssnämnda stämpelbeläggning blivit för mycket uttagna. Förutberörda belopp av 12 600 kronor skulle enligt en sedermera inkommen skrift, i den mån restitution härför skedde, tillgodoföras Allmérs dödsbo, som jämlikt rådhusrätts dom erlagt beloppet till Hansens dödsbo.

Kungl. Maj:t har genom beslut tidigare denna dag funnit Tersmedens ansökning, såvitt rör erlagd arvsskatt utöver ifrågavarande 12 600 kronor, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Beträffande den ersättningsskyldighet å 12 600 kronor, som ålagts Allmérs dödsbo, inhämtas av handlingarna i ärendet i huvudsak följande.

Genom testamente den 8 oktober 1937 förordnade änkefru Emelie Hansen, som avled den 17 april 1941, advokaten Ragnar Allmér i Kalmar att vid hennes död i egenskap av boutredningsman omhändertaga förvaltningen av hennes kvarlåtenskap.

Bouppteckningen efter Emelie Hansen inregistrerades vid rådhusrätten i Kalmar den 2 juli 1945, varvid arvsskatt jämlikt 1914 års förordning om arvsskatt och skatt för gåva beräknades till sammanlagt 113 255 kronor. Arvsskattebeloppet hade erlagts efter indrivning den 16 oktober 1945. Stämpelbeläggningsen, som vunnit laga kraft, har i vederbörlig ordning utan anmärkning granskats inom advokatfiskalsämbetet vid Göta hovrätt.

Allmér överlämnade behållningen i boet efter boutredningen till Skandinaviska Banken för förvaltning. Vid granskning av redovisningen för förvaltningen fann banken att vissa fel torde ha begåtts vid rådhusrätts beräkning av arvsskatten, varigenom ett alltför högt skattebelopp debiterats. Bland annat skulle till följd av ett direkt räknefel oriktigt ha påförts ett belopp av 12 600 kronor.

I besvär hos Göta hovrätt hemställde banken därefter om restitution av för mycket erlagd arvsskatt. Genom utslag den 27 juli 1948 fann emellertid hovrätten besvären, vilka inkommit till hovrätten den 7 april 1948, såsom för sent inkomna icke kunna upptagas till prövning.

Sedermera instämde Tersmeden i egenskap av god man för vissa dödsbodelägare Allmér till rådhusrätten i Kalmar med yrkande att Allmér skulle

förpliktigas att för dödsbodelägarnas räkning till Skandinaviska Banken erlægga det belopp, som på grund av hans underlåtenhet att i rätt tid överklaga den felaktiga stämpelbeläggningsfrån hänts Emelie Hansens dödsbo. Sedan Allmér den 10 april 1949 avlidit, inträdde dödsboet efter honom i rättegången.

Genom dom den 14 december 1951 fann rådhusrätten klarlagt, att de av banken påtalade felaktigheterna förekommit vid stämpelbeläggnings av bo-uppteckningen. Enligt domen borde redan storleken av det belopp, som uttagits i arvsskatt, ha kommit beslutet att för Allmér framstå såsom uppenbart felaktigt, varför Allmér varit pliktig att föra talan däremot i vissa hänseenden. Invändningen att Allmér på grund av sjukdom måste anses befriad från nämnda skyldighet kunde enligt rådhusrättens mening icke fritaga honom från skyldigheten att såsom testamentsexekutor svara för att förvaltningsuppdraget fullgjordes med nit, omsorg och skicklighet. Allmér hade förty ådragit sig skyldighet att, med viss angiven inskränkning, ersätta den skada, som kunde drabbat Emelie Hansens dödsbo till följd av hans underlåtenhet att föra talan mot stämpelbeläggnings. Rådhusrätten prövade rättvist att allenast på det sätt bifalla Tersmedens talan i målet, att Alhuérs dödsbo förpliktigades att utgiva det belopp om 12 600 kronor, som hänförde sig till förenämnda felräkning, jämte ränta efter fem procent å detta belopp från och med den 14 december 1948 till dess betalning skedde, ävensom vissa rättegångskostnader. Denna dom har numera vunnit laga kraft. Det av rådhusrätten utdömda beloppet har erlagts av Allmérs dödsbo.

Beträffande orsaken till att den felaktiga stämpelbeläggnings icke av Allmér överklagats har av dödsboet upplysts, att Allmér den 27 juni 1945 drabbades av hjärnblödning, vilken föranledde partiell förflamning i ena sidan och armen. Efter blödningen vårdades han å lasarettet i Kalmar till den 27 juli samma år. Under den därpå närmast följande tiden vistades Allmér dels i ett par omgångar å Tranås kuranstalt, dels i hemmet och var under tiden icke i stånd till något arbete på advokatbyrån. Arvsskatten hade erlagts genom en inteckningsrevers, som översänts till kuranstalten och där undertecknats av Allmér under oktober 1945.

Beträffande den ekonomiska ställningen för Allmérs efterlevande har i dödsboets ansökning uppgivits, att dödsboet på grund av borgensåtaganden och andra utfästelser vore i en svårt beträngd ställning och möjligen kunde bliva skyldigt avträda sina tillgångar till konkurs. Delägare i dödsboet vore Allmérs efterlevande hustru samt tre vuxna söner, vilka dock alla till icke oväsentlig del vore delaktiga i det betalningsansvar, som åvilade dödsboet. Hustrun åtnjöte icke någon pension eller annan ekonomisk tillgång än en livränta å 100 kronor för månad och vore i övrigt helt beroende av vad sönerna kunde bisträcka till hennes underhåll.

I utlåtande över Tersmedens ansökan har *statskontoret*, såvitt nu är fråga, anfört att då Tersmeden icke styrkt att ansökan om återfående av skatt i förevarande fall icke kunnat ingivas till vederbörande hovrätt inom den tid, som föreskrives i 49 § 2 mom. 1 stycket arvsskatteförordningen av 1914, framställningen icke torde kunna bifallas av Kungl. Maj:t.

Departementschefen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, skulle Kungl. Maj:t enligt bestämmelserna i 1914 års arvsskatteförordning ägt att i ett fall som det förevarande efter prövning av föreliggande omständigheter förordna om

skatterestitution, helt eller delvis, därest parten hade styrkt att ansökan om återfående av vid stämpelbeläggningen för mycket uttagen arvsskatt icke kunnat ingivas till hovrätt inom den föreskrivna tiden av sex månader. Enligt vad statskontoret framhållit, torde förutsättningar för tillämpning av nämnda stadgande icke föreligga, enär Hansens dödsbo icke finge anses ha styrkt, att dödsboet icke kunnat göra en sådan ansökan. Konsekvenserna av den felaktiga stämpelbeläggningen framstå emellertid så otillfredsställande, att riksdagens medverkan enligt min mening bör påkallas för att till viss del återställa vad för mycket uttagits i arvsskatt.

Den genom testamente förordnade boutredningsmannen i Hansens dödsbo, advokaten Allmér, hade, när rådhusrättens stämpelbeläggning meddelades honom, drabbats av hjärnblödning, och arvsskatten erlades efter indrivning genom en revers, som tillsändes honom under vistelsen på sjukvårdsanstalt och där undertecknades av honom. Hans faktiska möjligheter att under de kritiska sex månaderna upptäcka och föra talan även mot en felräkning av sådan storlek, att den enligt rådhusrättens senare bedömande borde ha framstått såsom uppenbart felaktig, torde kunna antagas ha varit mycket begränsade. Vid den skadeståndstalan, som av Hansens dödsbo förts mot Allmér, sedan felaktigheterna vid stämpelbeläggningen upptäckts, har denna omständighet icke ansetts kunna juridiskt fritaga honom från skadeståndsskyldighet, utan rådhusrätten har genom numera lagakraftvunnen dom efter hans frånfälle ålagt hans dödsbo att gälda ett skadestånd av 12 600 kronor, motsvarande nämnda felräkning vid stämpelbeläggningen, jämte ränta. Skadeståndet har sedermera erlagts av dödsboet, vars läge uppgives ha blivit sådant, att boet måhända måste avträdas till urarva konkurs.

Det synes mig icke rimligt godtaga, att Allmérs oförmåga att vid svår sjukdom värja sig mot av domstol begången uppenbar felräkning till statens förmån skulle få leda till att hans efterlevande hustru skulle råka i ekonomiskt trångmål. Oavsett betänkligheterna mot att revidera lagakraftvunna beslut förordar jag för den skull utverkande av riksdagens medgivande att till Allmérs dödsbo utbetala ett belopp motsvarande nämnda skadestånd jämte den ränta, som dödsboet visar sig till följd av rådhusrättens dom ha utgivit. En sådan återbetalning av arvsskatt torde ligga väl i linje med syftet med det tidigare omnämnda stadgandet i den tillämpliga arvsskatteförordningen.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till advokaten Ragnar Allmérs dödsbo av arvsskattemedel må utbetalas ett belopp av 12 600 kronor, jämte ersättning för den ränta, som dödsboet visar sig ha erlagt på grund av rådhusrättens i Kalmar dom den 14 december 1951.

2:o)

Befrielse för fröken Märta Johanna Anderssons i Stockholm dödsbo från skyldighet att erlägga viss arvsskatt.

I en den 22 september 1950 dagtecknad ansökning har *änkefru Augusta Matilda Andersson* på anförda skäl anhållit om befrielse från skyldighet att erlägga viss vid hennes dotter Märta Johanna Anderssons frånfälle kvarstående ogulden arvsskatt jämte ränta därå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Genom testamentariska förordnanden av Anders Fröding, vilken avled den 22 januari 1944, insattes förenämnda Märta Andersson såsom testamentstagare under sin återstående livstid till den årliga avkastningen av viss del av ett av Fröding till en fond testamenterat kapital. Efter hennes död skulle motsvarande avkastning tillfalla allmänna valmansförbundet. Det kapitaliserade värdet av den Märta Andersson tillfallna avkomsträtten uppgick till 103 932 kronor 16 öre. Härpå fallande arvsskatt skulle till hälften gäldas av det oskiftade dödsboet, medan återstoden skulle erläggas av Märta Andersson. Efter visst avdrag uppgick sistnämnda andel till ett belopp av 16 116 kronor 55 öre. Genom beslut av Stockholms rådhusrätt medgavs Märta Andersson anstånd med erläggande av 14 490 kronor därav på så sätt, att hon den 15 juni ett vart av åren 1945 till och med 1953 till överståthållarämbetets kansliavdelning skulle inbetala 1 610 kronor jämte viss ränta. Sedermera har av Märta Andersson avbetalats 8 050 kronor av skuldbeloppet.

Märta Andersson avled den 4 mars 1950. I en efter henne upprättad bouppteckning upptagas såsom dödsbodläggare hennes moder änkefru Augusta Matilda Andersson i Stockholm, född år 1864, samt fem syskon. Tillgångarna i boet uppgingo enligt bouppteckningen till 8 121 kronor 77 öre och skulderna till 8 623 kronor 86 öre, varför i boet förelåg en brist på 502 kronor 9 öre. Bland skulderna ingick den oguldna arvsskatten med 6 440 kronor samt ogulden ränta på detta belopp med 138 kronor 86 öre.

Den av Märta Andersson uppburna avkastningen av fonden har uppgått till 5 400 å 5 500 kronor för år. Varken modern eller syskonen ha uppburit någon avkastning från donationsfonden.

Som skäl för sin framställning har sökanden åberopat, att hon sedan 1929 sammanbott med den avlidna och för sin försörjning varit helt beroende av henne. Den avlidnas syskons ekonomiska ställning vore sådan, att sökanden icke kunde påräkna några underhållsbidrag från dem. Samtliga syskon hade förklarat sig villiga att till moderns förmån helt avstå från dem tillkommande arv efter den avlidna.

Statskontoret har i infortrat utlåtande över ansökningen tillstyrkt bifall till densamma och därvid anført följande.

I ärendet inhämtade upplysningar giva vid handen, att Märta Andersson under sin livstid endast i ganska begränsad omfattning kunnat tillgodogöra sig avkastningen å den henne tillerkända testamentslotten. Sålunda torde ränta och amortering å skattefordringen samt förmögenhetsskatten hava konsumerat i det närmaste hälften av avkastningen. Den avlidnas moder Augusta Andersson, till vilken barnen avstått sin arvsrätt, är — såsom framgår av det föregående — medellös och får icke själv åtnjuta avkastningen

av fonden efter sin dotters död. Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som sålunda föreligga, vill ämbetsverket för sin del förordna, att Kungl. Maj:t hos riksdagen hemställer, att statens kvarstående fordran å arvsskatt måtte efterskänkas såväl beträffande ränta som kapital.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret finner jag föreliggande ömmande omständigheter motivera bifall till ansökningsen om befrielse från kvarstående ogulden arvsskatt. Det bör även beaktas, att ett efterskänkande icke framstår såsom oskäligt vid en jämförelse mellan det belopp, som Märta Andersson faktiskt uppburit från donationsfonden, och det redan erlagda skattebeloppet. Ett bifall förutsätter riksdagens medverkan. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att dödsboet efter fröken Märta Johanna Andersson i Stockholm må befrias från skyldighet att utgiva den avlidna påförd ogulden arvsskatt för henne tillfallen rätt till avkastning från Anders Frödings donationsfond ävensom därå upplupen, ej erlagd ränta.

Vad föredragande departementschefen under 1:o) och 2:o) hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Birgit Warholm.